

Бірук Н.П. (2023) Розвиток критичного мислення майбутніх вчителів початкових класів у процесі фахової підготовки. *Digital transformation and technologies for sustainable development all branches of modern education, science and practice: International Scientific and Practical Conference Proceeding, January 26, 2023* / ed. by I. Zuhowski, Z. Sharlovych, O. Mandych / International Academy of Applied Sciences in Lomza (Poland) – State Biotechnological University (Ukraine). Lomza, Poland, Part 1. S. 112-114. Retrieved from: <http://surl.li/foffo>

Бірук Наталія Петрівна

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри професійно-педагогічної, спеціальної освіти, андрагогіки та управління

(Житомирський державний університет імені Івана Франка, Україна)

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Актуальність проблеми формування та розвитку критичного мислення майбутніх фахівців у процесі професійної підготовки набула нового сенсу в останні роки. На всіх рівнях здобуття освіти педагоги повинні підтримувати власний високий рівень розвитку критичності й допомагати здобувачам освіти орієнтуватися у значних обсягах інформації та виокремлювати серед неї достовірну і необхідну, мислити раціонально, доказово, неупереджено, ухвалювати обмірковані рішення.

Грунтовне дослідження теоретичних та методичних аспектів проблеми розвитку критичного мислення здійснено зарубіжними (Т. Бартел, Дж. Дьюї, М. Ліпман, К. Мередіт, Дж. Стіл) та вітчизняними (О. Антонова, О. Горецька, М. Оліяр, Л. Петрик, О. Пометун, М. Починкова, І. Сущенко, С. Терно та ін.) науковцями. Проте, проблема лишається актуальною у зв'язку із інтенсивними соціально-економічними змінами у суспільстві. Особистість, яка керується критичним мисленням швидко та без зусиль знаходить

необхідну їй інформацію, уважно вивчаючи отримані дані та прискіпливо їх опрацьовуючи.

Метою статті є представлення досвіду роботи з формування критичного мислення майбутніх вчителів початкової ланки освіти у процесі навчання у закладі вищої освіти.

На сьогодні сформувалося декілька підходів до тлумачення поняття критичне мислення, це:

– система суджень, яка дозволяє аналізувати інформацію таким чином, щоб на її підставі ухвалювати раціональні рішення [1];

– система суджень, що допомагає розглядати події, робити висновки і давати оцінку подіям, аналізувати їх [2];

– наукове мислення, суть якого полягає в ухваленні ретельно обміркованих та незалежних рішень [3];

– науковий підхід до розв'язування широкого кола проблем – від буденних до професійних [4];

– формулювання суджень відносно правдивості та реальності заяв або відповідей щодо розв'язання проблем [4];

– вміння **ставити інформацію під сумнів**, здатність **думати дисципліновано**: ясно, раціонально, неупереджено, спираючись на докази [5];

– спосіб пізнання світу через безупинний процес аналізу та самоаналізу, самопізнання і самовдосконалення [2].

Останнє визначення найбільш повно окреслює наш підхід до організації освітньої діяльності у процесі вивчення предмету «Теорія та методика педагогічної діяльності» магістрантами спеціальності 013 «Початкова освіта», оскільки у професійній діяльності ми дотримуємося принципу, що розвиток критичного мислення має наскрізно проходити через освітній процес та стати невід'ємною складовою професійної освіти майбутнього педагога.

Серед ефективних форм організації семінарських занять виокремимо «конкурс педагогічної майстерності», який проводимо наприкінці вивчення

освітньої компоненти для узагальнення отриманих знань, вдосконалення набутих вмінь і навичок та перевірки рівня прояву критичного мислення.

Сутність конкурсу полягає в тому, щоб майбутній педагог продемонстрував власний рівень оволодіння предметом та критично оцінив рівень однокласників. Завдання включає підготовку і проведення короткого фрагменту уроку відповідно до спеціальності та його обговорення за наступним планом:

- визначити, якого стилю діяльності та моделі спілкування дотримується майбутній педагог;

- проаналізувати постанову голосу, тембр, дикцію, мову, мовлення, жестикуляцію, поставу та поведінку майбутнього вчителя;

- визначити та охарактеризувати підхід, технологію, методи які використовує майбутній педагог у процесі роботи;

- проаналізувати доцільність обраної форми проведення уроку та засобів;

- узагальнити обговорення та сформулювати поради для себе та автора фрагменту уроку.

Окреслена форма роботи дозволяє максимально оцінити рівень засвоєння освітньої компоненти здобувачами освіти, розвинути та вдосконалити навички критичного мислення, аналізуючи власну діяльність та колег.

Отже, використання поряд з традиційними інноваційних, інтерактивних форм організації освітньої діяльності дозволяє стимулювати активність магістрантів на заняттях, актуалізувати набуті знання, вміння й навички та критично оцінити рівень їх засвоєння, вдосконалити рівень професійної компетентності.

Перспективи подальших наукових пошуків вбачаємо у ознайомленні та активному використанні різних методичних прийомів при підготовці майбутніх педагогів до проведення фахових занять й оцінці їх ефективності для формування й розвитку критичного мислення фахівців.

Список використаної літератури:

1. Бачурін, І. *Критичне мислення – поради з розвитку*. Retrieved from: <https://happyunday.ua/jak-rozvynuty-krytychne-myslennja>
2. Котов, К. *Що таке критичне мислення та чому воно таке важливе?* Retrieved from: <https://tokar.ua/read/23413>
3. Кульчинська, Н.З. *Що таке «критичне мислення» і як його розвинути? Навчально-Методична Лабораторія*. Retrieved from: <http://metod.gi.edu.ua/resursy/navchayemos/item/34-shcho-take-krytychne-myslennya-i-yak-yoho-rozvynuty>
4. Stancato, F.A. (Sept., 2000). Tenure, Academic Freedom and the Teaching of Critical Thinking. *College Student Journal*.
5. Піскун, Р. *Критика чистого розуму*. Retrieved from: <http://surl.li/epddn>
6. Горецька, О., & Оліяр, М. (2020). Наукові засади процесу формування критичного мислення майбутніх учителів початкової школи. *Гірська школа Українських Карпат*, № 23, с. 101-105. DOI: 10.15330/msuc.2020.23.101-105
7. Єрко, Г., & Луцюк, Ю. (2018). Формування критичного мислення майбутніх учителів початкової школи при вивченні дисципліни «Методика навчання освітньої галузі «Суспільствознавство»». *Педагогічний часопис Волині*, № 2(9), с. 68-74.
8. Петрик, Л. (2017). Розвиток критичного мислення майбутніх учителів початкової школи засобами медіа. *Педагогічний процес: теорія і практика (Серія: Педагогіка)*, № 4(59), с. 84-90.
9. Шанскова, Т.І. (2022). Розвиток критичного мислення майбутніх вчителів початкових класів Нової української школи у процесі професійної підготовки в ЗВО. *Специфіка фахової підготовки майбутніх учителів на засадах компетентнісного підходу: досвід, реалії, перспективи: зб. матеріалів Всеукр. з міжнар. участю наук.-практ. конф.* (29 лист. 2022 року). Житомир, с. 135-139.